

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola XIX. Ad Lollium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

fingentes. Quamobrem illos profitebatur omnium horarum amicos. Talis autem amici descriptionem lege apud Agellium lib. 12. cap. 4. ex Ennio sub persona Gemini Servilii.

In quem duplici panno.] primum est periphrasis Drogenis ex adjuncta vestitu, deinde in panno est metonymia materiae pro pallio inde facta.

9 Metaphora est ab iter facientibus pro ratione, genere & instituto vitae mutato. Communis est hic tropus Hebraeis & Graecis cum Latinis: illis per verba חלחל halac, דרר darac, ambulavit, trivit, & per, inde flexa, חלחל halicah. דרר detec via & iter, ut est in primo vers. Psal 1. autē Graecis per hanc, εὐεῖν πᾶτον ἀδράπων, fugere consuetudinem hominum, τείβον τέμνειν, ἢ ἀτεγᾶτον ὄδον τίνα τρέπτου τῆ βίῃ, viam inire, secare semitam, institutum vitae ingredi; simili tropo dixit & Lucas Act. 9. de Saulo, εἰς τὴν πῶλον εὐεῖν τῆς ὁδοῦ ὅτις ἀνδραγᾶς, si quos inveniret ejus instituti ac sectae, & professionis.

1 Si construis, Chambydem Mileri erit metonymia subiecti, pro lana Milefia, ex qua clamys textitur si verò construis, vitabit chlamydem rextam Mileri, nullus erit tropus, sed propria significatio rei facta in illo oppido.

f Synecdoche est generis pro pallio vili & sordido, cujusmodi notata est Od. 35. l. 1.

Te spes & albo rara fides colit
Velata panno.

e Allegoria est Hyperbolica è continuatis metaphoris

quâ significat eum, qui rectè gessit Remp. & de hostibus triumphavit, secundum à Jove honoris gradum meruisse.

u Altera est allegoria ex ejusdem tropi continuatione pro, non omnes gratiosi esse possunt apud principes & divites: quod si qui fortè sunt consecuti, ex his pauci illorum gratiam diu possunt retinere.

x Concessione difficultas conciliandi potentes amicos firmatur.

y Epanaphora est, ut postea, in *non* repetito.

z Metaphora est satis nota pro principio & summa rei, sicut fons pro origine ejusdem.

aa Profopopœia est importuni ac molesti flagitatoris.

bb Altera est Profopopœia servi priori succinentis.

cc In quadr. v detur triplex tropus: primum est metaphora à parasitis, qui vivunt alienâ quadrâ: deinde metonymia subiecti pro ipsius opsoniis: postremò synecdoche speciei pro quo vis genere muneris, cujus semilem competitor efflagitare hinc videtur.

dd Summum est à mucrone ferri cote attenuato, id est, à corpore ad animum ad meretricis astutiam, calliditatem & technas indicandum, quemadmodum Epist. ad Pisones dicit, argutum iudicis acumen.

ee Apparatus est ad aliam profopopœiam impostoris querendis, credite, &c. cui inducitur vicinia sic respondens: Quare peregrinum.

Epistola XIIX. AD LOLLIIUM

Theticum,

Quid homini amicitiam professo sit fugendum, quid etiam expetendum atque faciendum, ad animi tranquillitatem, *idmōs* docet.

Si bene te novi, metues liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere professus amicum.

Ut matrona meretrici dispar erit, atque

a Discolor: infido surra distabit amicus.

Et huic diversum vitio b vitium propè majus,

c Asperitas agrestis, & inconcinna, gravisque,

Qua se commendat tonsâ cute, dentibus atris:

Dum vult libertas mera dici, purâque virtus,

2. Virtus est medium vitiorum & utrinque reductum.

3. Alter, in obsequium plus equo pronus & imi

Derisor d lecti sic nudum divitis horret:

Sic iterat voces & verba cadentia tollit:

Ut puerum sevo credas dicta a magistro

Reddere: vel partes nimium tractare secundas.

4. Alter rixatur de glana sæpè caprina:

g Propugnat nugis armatus: scilicet, ut non

Sit mihi prima fides, & verè quod placet, ut non

Acritera elatrem: pretium etas altera sordes.

5. Ambigitur, quidem? Castor sciat, an Docilis plus.

Brundisium Numici melius via ducat, an Appi.

6. Quem damnosa Venus: quem præceps alicui nuda:

v Gloria quem supra vires & vestit & ungit:

Quem tenet argentis sitis importuna famelica,

Quem paupertatis pudor & fuga, dives amicus

40 Sæpè decem vitis instructior, odit & horret.

Aut si non odit regit, ac velut pia mater

Plus quàm se sapere & virtutibus esse priorem

Vult, & ait propè vera: Mihi contendere noli.

45 Stultitiam patiuntur opes: tibi parvula res est.

Arcta decet psanum comitem toga: desine mecum

Certare. Entrapelus cuicumque nocere volebat,

Vestimenta dabat pretiosa. Beatus enim iam

Cum pulcris tunicis sumet nova consilia, & spes:

50 Dormiet in lucem: scorto postponet honestum

Officium, nummos alienos & pascet ad imum

Thrax erit, aut olitoris aget mercede caballum.

8. Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam:

55 Commissumque teges & vino tortus & irâ.

Nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes:

Nec quum venari volet ille, poemata x panges.

Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atque

60 Zethi y dissiluit donec suspecta se vero

z Conticuit lyra: fraternis cessisse putatur

Meribus Amphion: tu cede potentis amici

Lenibus imperiis, quotiesque educet in agros

65 Aetolis onerat a plagis jumenta canesque,

Surge & in humana a senium deponere Camæne:

Canes ut pariter pulment a laboribus emta.

Romanis solenne viris opus utile fama,

Vitæq; & membris: p. presertim quum valeas, &

bb Vel cursu superare canem, vel viribus aprum

Postis adde, virilia quod speciosius arma

Non est qui: tractet scis, quo clamore & coronæ
 ad Prælia sustineas campestris denique savam
 Militiam puer & Cantabrica bella tulisti
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Et nunc, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 10. Ac ne te retrahas & inexcusabilis absis:
 Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno:
 11. Partitur lintres exercitus: Actia pugna
 Te duce per pueros hostili more refertur.
 Adversarius est frater: lacus, Adria donet
 Alter utrum velox victoria fronte coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te,
 Fautor utroque tuum laudabit & pollice ludum:
 12. Protinus, ut moneam siquid monitoris eges tu,
 Quid de quoque viro, & cui dicas sepe ff videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est:
 Nec retinent patu la commissa fideliter aures:
 Et semel emissum eg volat irrevocabile verbum:
 13 Non ancilla tuum jecur h' ulceret ulla, puerve.
 Intra marmoreum venerandi limen amici.
 Ne dominus pueri pulcri caræve puella,
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
 14. Quai commendes, etiam atq; etiã aspice, ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur & quondã non dignum tradimus. Ergo
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri:
 Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
 Tuterisque tuo fidentem presidio qui
 Dente Theonino quum circum roditur, ecquid

Ad te post paullo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, h' paries quum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia sumere vires.
 15. Dulcis in expertis ll cultura potentis amici:
 Expertus metuit: tu dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
 Oderunt bilarem strites tristemque iocosi:
 Sedatum celeres: agilem gnævumque remissi:
 16. Potiores bibuli me dia de nocte Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula quamvis
 Nocturnos jures te formidare vapores.
 17. Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 17 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi,
 18. Inter cuncta leges & percontabere doctos,
 Quã ratione que as traducere lenitet ævum.
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido:
 19. Ne pavor & rerum mediocriter utilium spes.
 Virtutem doctrina xx paret naturã donet:
 20. Quid minuat curas: quid te tibi reddat amicũ:
 Quid parè xx tranquillet honos, an dulce lucellum,
 An xx secretum iter, & fallentis semita vita.
 21. Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit ragosus frigore pagus,
 Quid sentire putas, quid credis amice precari?
 Sit mihi, quod nunc est: etiam minus: ut mihi vivã,
 22. Quod superest ævi si quid superesse volunt Di.
 Sit bona librorum, & provisa frugis in annum
 Copia, ne xx fluitem dubia spendulus hora.
 Sed satis est orare Jovem, qui donat & aufert:
 23. Det vitam, det opes: æquum mĩ animũ ipse parabo.

Analysis Dialectica.

ENBa mē dū tōs Παιτῆς ἰδοποιεῖ τοὺς φίλους, his Poeta for-
 mat ipse moris amicorũ, & ita hæc Epistola, ut plerã-
 que ut antecedentes, mox atã dici potest, cujus profe-
 ctõ sententia meliùs intell gatur, definiendus est nobis a-
 micus, quem & sola virtus alteri conciliavit, & ita con-
 servare oportet a solet, fide, veritate, ac firma de altero bene-
 merendi voluntate, ut sit μίαν ψυχὴν δύοῖν σώμασιν ἰνοικῶσιν,
 unus animus in duobus corporibus sedem habens: & ceterè
 hæc descriptio mirum in modum refert etymum vocis a-
 micus, quæ dicitur quasi animæ quus, συνημῶσ ἀμῖκος
 ut aliis fuit annotatum. Itaque amicitia est quædam συ-
 χία, æquabilitas animorum. Quare qui volet haberi & esse
 sincerus, stabilis, verus, ac fidelis amicus me tuet con-
 sistere ultra vel citra hujusmodi fines amicitia, quos certè
 transilire solent duo hominum genera, unum assentato-
 rum, alterum morosorum specie amicitia: quorum, utrũ-
 que Aristot. Ethic. 2 cap. 7. his nominibus distinguit
 ἃ δὲ ἐπιβιβάζων ἐν τῷ ἡδὲ τῷ ἐν τῷ βίῳ, εἰ μὴν ἡ δεινὸς ἐκὼν ἀρεσ-
 κῶν, εἰ δὲ ἀρελίας τῆς αὐτῆς κολαῆς. Qui modum superat in face-
 tiis vitæ, si nulli rei causa dicitur captator gratia, si verò
 utilitatis rei causã fecerit, assentator. Hæc aut̃ vox Græca
 posterior non multũ distat ratione nominis à parasito, q
 blandã assætatione captat canas ditionũ: Altera enim a ci-
 bo altera à frumẽto nomẽ invenit. Ideoq; Arist. 3. Ethico-
 rũ scribit πάντας τοὺς κολακὰς, θηλυδὺς ἔχουσιν καὶ τῶν ἀπείνων καλακίαις.
 Omnes assætatores esse mercenarios, & οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν οὐκ ἔστιν
 ἰψῆσιν in re viles esse assentatores quos Athenæ 1.6. scribit
 nõ diu florere, quòd nemo gaudeat assætatore cano sed de
 gratia ac studii alieni aucupatore quẽ jã appellavimus τῶν
 ἀρεσκῶν sive de civili amico, ut dicitur à Budæo. sic Arist.
 Ethic. 4. c. 6. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἔστι τὸ συζῆναι, οἱ μὲν ἀσκαὶ δοκῶσιν

40 εἶναι, οἱ πάντα πρὸς ἡδονῶν ἐπιθυμῶντες ἔστι δὲ ἀπὸ τῶν ἀρεσκῶν, ἀλλ'
 οὐ μὲν οὖν εἰν ἀντιπῶσι τοῖς ἐπιθυμῶσιν εἶναι, Qui familiari sermo-
 ne, & convictu blando gratiam dicitur am aucupantur, hi o-
 mnia ad voluptatem eorum laudant, & approbant, arbitra-
 ti, non esse molestiam his exhibendam, quibus occurrunt,
 45 οἱ δὲ ἐξ ἀρελίας τῶν τοῖς πᾶσι ἀπὸ τῶν ἀρεσκῶν, ἔστι δὲ λυπῶν ἡ δ'
 ὁποῦν φροντισῶντες, δὲ σπουδαίῃ δὲ συστέειδ ἐκ γλωσσῶν τῶν, qui verò con-
 trà, itq; h' ad mna: repugnant, nec ullo quidẽ modo la-
 dere voluntatem sed alium curant, hi morosi, difficiles ac li-
 tigiosi vocantur: sed dum lita se gerunt, verum ami-
 50 ci officium deserunt, cujus est præter cetera propri-
 um & monere & moneri, & alterum liberè facere, non
 repugnanter. Hæc dam accipiuntur amicè & benevolè
 fiunt, amici non præcipientes in vitia feruntur: sed contrã
 55 maturè à peccatis revocantur. Addam ex Isocratis senten-
 tia, quo sit assentator habendus loco, μίαν τῶν κολακῶν δὲ οὐ-
 πτας, ὡς περ τῶν ἐξ ἀπὸ τῶν ἀρεσκῶν, ἀμφοτέρω δὲ πρὸς τοὺς πρὸς
 οὐκ ἔστιν ἀδικῶσιν. Oderis assentatores, ut impostores: utriq; enim
 fidem meriti, injuriã sibi credentes afficiunt. ταῖς δὲ ἀπίταις
 60 τῆς ποικίλης, i. fraudibus enim delectantur. Ideo Pindarus
 Πυθ. β. illos facit ἐργασίαν τῶν ἀλὸν πῶν ἰκέλους, i. moribus
 impensè similes vulpibus, & tanquam lupos latratu
 exagitandos, præterea est apud Senecam in præfatione
 lib. 4. natural Quæst. insignis descriptio assentatoris, sic
 65 ergo, n. i. Ancili, quod facere consuevit at rba quantum potes-
 te separo, nec adulatoribus laus præbeas art. fices sunt ad
 captandos superiores, par illis, etiam si bene caveris, non eris
 mihi crede, capieris, si proditori ipse te trader, habent hoc
 in se naturale blandicia: etiam quum reiiciuntur, placent
 sape exclusa, nov sime recipiuntur. Hoc enim ipsum impo-
 tant, quòd repelluntur & subigi ne contumeliã quidẽm pos-
 sunt

sunt. Quibusdam intermissis additur præcautio. ad hoc exemplar componeris. Quum quis ad te adulator acc. sserit, dicit, I tu, ista verba, que tam ab alio magistratu ad alium cum licitoribus transeunt, ferto ad aliquem, qui parva facturus, vult quicquid dixeris, audire. Ego nec decipere volo, nec decipi possum, Laudari me à vobis, nisi laudaretis etiam malos, vellem. Quid autem necesse est in hoc descendere, ut te petere cominus possint. Longum inter vos sit intervallum. Quum cupieris bene laudari, quare hoc ulli debeas? Ipse te lauda, dicens, liberalibus me studiis tradidi, quamquam paupertas alia suaderet, & ingenium eò duceret, ubi præsens studii præmium est, ad gratuita carmina deflexime, & ad salutare Philosophie studium contuli. Ostendi in omne peccus cadere virtutem: et eluctatus natalium a iugustis, nec sorte me, sed animo mensus, par maximis flet. Hæc dicta sunt de assentatore amico. & nunc de moroso amico dicamus. Hunc Arist. appellat Ethic. lib. 2. cap. 7. ut supra, ο δὲ ἄλλοτερον ἐν πᾶσι ἀνδρῶν δυσχερὲς καὶ δύσκολον & lib. 4. Ethic. cōn. cap. 6. ο δὲ πᾶσι δυσχερῶν ἐστίν, ὅτι δύσκολοι καὶ δυσχερῆς. Qui vero modum deficit, in omnibus est in iucundus, contentiosus & morosus. Idem quoque dicitur omnia gravatè ferre & indignari. Hæc quidem mihi certè visa sunt, quæ Analyti Dialecticæ præponerentur ad faciliorem illius intelligentiam. Nunc igitur Poeta initio non planè affirmat. *Lellum in hæc duo extrema amicitie vitia lapsus est*, quum scribit comparatè eum non fore suo iudicio scurræ similem. Ita ipsemet videtur amicitie leges servare, dum amicum monet amicè, rationem rectè amicitiam Augusti retinendi ac colendi, cautè utriusq; extremi vitii declinatione, quam primùm suadet similitum collatione, quòd, ut matrona discrepat à meretrice omni honestate, pudicitia & illustri famâ: sic verus amicus distinguatur ab assentatore, fide, sinceritate, benevolentia & veritate. Observandam tibi est, Lector, hoc comparationis genus, ubi dissimilia utriusq; bina inter se conferuntur. Nam in protati matrona & meretrix tantum inter se differunt, quantum honestas & turpitudò, quantum pudicitia & stuprum, quantum denique puritas & obscenitas: in apodofi verò (pro qua maiè quidam antapodofin notârunt, ut est quoq; oblativatum in Epist. 1. hujus libri & reddit onem similitudinis interpretati sunt, ut etiam Od. 1. lib. 1. præmonitum est) summa est studiorum & moram distantia inter amicum & scurræ, & assentatorem, sicut potuisti è definitione superiori percipere. Res igitur tam inter se dissidentes ita conferuntur, ut que ratio est matronæ ad meretricem, eadem quoque sit amici ad assentatorem. Sed utriusq; dices, est hic in quæstione: utrum simile continet? Quæstio & res, de qua habetur sermo, est fidus amicus & infidus scurræ, ad quorum naturam exprimendam quæsitæ sunt & inventæ duo similiba, non sibi quidem ipsis, sed binis terminis quæstionis uti jam docui. Itaque simile, id est argumentum in protasi, & res in apodofi, ut loquitur Quintilianus. Aptissima quidem cerè est hæc similitudo ad Lollium deterrendum & avocandum ab assentatione, quum intelligit scurræ & assentatorem eodem haberi loco, quo meritorium scortum. Quare rectè à sapientibus præceptum est, assentationem, vitiorum ministræ, procul ab amicis removendam, ut funestam amicitie pestem. Hoc autem extremum vitium est ἐν υπερβολῇ in excessu amicitie: alterum est ἐν ἐλλείψει, in defectu, & dicitur Latine asperitas vel morositas, quæ squalore & immunitati sibi perluadet opinionem honestatis, libertatis fidem & veritatis, & demonstratur minorum collatione, quod assentatio minor fere sit morositas.

2 Docuit adhuc, consulte cavendum esse Lollio ab adulatione & morositate, vitis amicitie extremis, sed ejus medium tenendum, quo virtutis palma posita est, undè ἐν δουρικρατικός conficere possis è disparatis assentatio est vitium,

Ergo vitanda: Morositas est vitium: quare etiam cavenda: Atqui amicitia est virtus inter utrumq; med. a. Que vitios periphraistica descriptione declarata fuit Saty. a. 1. lib. 1. his vet libus.

5 Est modus in rebus: sunt certi deniq; fines, Quos ultra c. trag. n. quit consistere rectum.

quæ quum medium teneat inter hyperbolen & ellipsin, studiosè colenda est, sed assentatio, & morositas sunt extrai illud medium utrumque igitur est vitiosum quales habetur utriusq; dediti. Sed ad intell. gētiā hujus medii videtur locus Plut. πῶς τῆς θειᾶς ἀρετῆς ἀπυλλισμῶς προφερόμενος, ἐπεὶ δὲ πολλαχῶς τὸ μέσον, (καὶ γὰρ τὸ κεκοσμημένον τῶν ἀρετῶν μέσον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ τὸ φαιδρὸν καὶ τὸ πειρῶδες καὶ πειρῶδες τὸ πειρῶδες καὶ πειρῶδες) ὡς τῶν διὰ δεκά τετρακτῶν τὰ ὀκτώ, καὶ τὸ μὲν ἄλλοτερον τὸ ἀκρῶν μετέχον, ὡς ἀγαθὸν καὶ κακὸν τὸ ἀδιάφορον) τῶν μὲν ἐν τῶν τρεῶν ἄρετῶν εἰς ἀν μισοῦσι. ἔτε γὰρ μὴ μὴ τῶν κακῶν ἐστίν, ἐπὶ ἐμπειρῶδες τελευτῶν, ἐμπειρῶδες τῶν πλεονάζοντων, ἐπὶ τῶν ἀπυλλῶν καὶ παντῶν τῶν ἀπυλλῶν καὶ ὀρμῶν ἐν αἰς τὸ μέλλον καὶ τὸ ἡττόν ἐστι γίνεται δὲ μεσοῦσι καὶ λέγεται μάστιγι τῆ πῶς ὀρθοῦτος καὶ ἀρμονίας ὁμοίως. ἐκείνη γὰρ ἐμμελὴς ἐστὶ φωνῆ, καθάπερ ἡνίκη καὶ ὁμοίως τῆς μὲν τῶν ὀκτώ, τῆς δὲ τῶν βαρῦτητι τῶν ἄλλων διαφέρουσα. αὐτὴ τε κίνησις ὅσα καὶ δύναμις πῶς τὸ ἀλλοῦτος, τὰς ἐκλύσεις καὶ τὰς ἐπιτάσεις ὅλος τὸ μέλλον καὶ ἡττόν ἐξαρτῆς τῆς ὀρμῆς, εἰς τὸ μέτρον καὶ ὁμοίως τῶν κατὰ τὸν παθῶν ἕκαστον.

20 Mais pour ce qu'il y a de milieu & de mediocre de plusieurs vertus, il nous faut définir, quel milieu & quelle mediocre est la vertu morale. Premièrement donc il y a un milieu composé des deux extremités comme le gris ou le tanne composé de blanc & de noir (quod compositum Latini dicunt fuscum vel pullum) & ce, qui contient, & ce qui est contenu, & moien & milieu entre ce, qui contient & ce qui est contenu seulement, comme le nombre de huit est contenu entre le douze & le quatre. Le qui ne participe & ne tient de nulle des extremités, s'appelle aussi moien & milieu, comme ce qui est indifferent entre le bien & le mal. Mais vertu ne peut estre milieu, ne moien selon pas une de ses interpretations parce quelle ne peut estre composition ni meslange de deux vices, ni ne peut contenir ce qui est moins, ni estre contenue de ce qui est plus, que le devoir, & si n'est point du tout exemplee des passibles emotions subjectes au trop, & au peu, & au plus, & au moins: mais plusostelle est & s'appelle milieu & moien selon la mediocre qui est aux sons & accors de voix. Car il y a en la musique une note & une voix qui s'appelle moienne, pour ce quelle est au milieu de la basse & de la haulte, qu'on appelle Hypate, & Nete, se retirant de la haulte, de l'une, qui est trop aige, & de la basse de l'autre, qui est trop grosse.

25 Auisla vertu morale est certain mouvement & puissance en la partie irraisonnable de l'ame, qui tempore le relachement ou roidissement, & le plus ou moins qui peuvent estre, reduisant chascque passion à temperature moderee pour la garder de fallir. Si hæc, Lector, in genere dicta tibi non satis faciant, aut ad ito locum citatum, undè sigillatim disces τὰς μεσοτήτας virtutum, aut Grammaticos consul to. cur genus inter virile ac muliebre appellat τὸ μετὰ τὸ γένος ἢ ἐστὶν ἄλλοτερον. Respondebunt procul dubio res hoc genere medio indicatas neq; natura neq; specie virili aut muliebre præditas esse. Ita certè mediocritas illa aurea inter extrema vitiosa nihil habet cum his commune. Restat igitur, ut amicitia expetenda sit, atq; colenda: extrema autem utriusq; declinanda id est, assentatio & asperitas.

30 Summa fuit adhuc Epistola: quæ verò post dicentur, à definitione proxima virtutis longè ostendentur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusq; partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primùm igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

35 Summa fuit adhuc Epistola: quæ verò post dicentur, à definitione proxima virtutis longè ostendentur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusq; partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primùm igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

40 Summa fuit adhuc Epistola: quæ verò post dicentur, à definitione proxima virtutis longè ostendentur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusq; partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primùm igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

45 Summa fuit adhuc Epistola: quæ verò post dicentur, à definitione proxima virtutis longè ostendentur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusq; partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primùm igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

50 Summa fuit adhuc Epistola: quæ verò post dicentur, à definitione proxima virtutis longè ostendentur abesse, ac confirmationes illius tantum & amplificationes erunt utriusq; partis & descriptio potentioris amici: postremò cohortatio ad querendam vitam tranquillitatem. Primùm igitur assentatoris ingenium declaratur majorum collatione: quod plus indulgeat vitis potentioris amici: & illius moribus offici-

bis officiosius obsequatur, quam leges amicitiae requirant. Deinde effectis, quod infimum epularis accubationis locum derideat: postremo duplici similitum comparatione, quod ut discipuli solent vel vocem praeceptoris praelegentis subsequi, vel dictantis verba excipere: sic assentator sermonem amici divitiis blandè excipere, iterare, & affirmare, quod ille affirmavit, & negare, quod idem negavit: ut etiam actor secundarum partium in comedia temperat modum sui gestus ac vocis ad vires & facultatè primas partes agentis sic assentator ad nutum potentioris amici totum se convertit. Hanc assentatoris imaginem Mich. Hospitalius Franc. Cancell. si non expressit, certè adumbravit epist. ad Card. Loth.

— Laus est non ultima fingere vultum,
Et simulare probè, nec qui vel fallere nescit
Mentiri, feret sapientis nomen in aula.
Hac quia divitiis prudentia cogit & aurum,
Quæritur à multis: sed enim delecta malis se
Implicat innumeris, & pœnas deniq; solvit.
Quam vellent vixisse domi sub paupere tecto,
Contenti modicis opibus, mensaq; paternâ!
Quæ si vitia minus splendet, si rem minus auget:
Expers invidia tamen est, exorsq; pericli
Securo si vitur rerum, quas possidet, usu.

4. Deinde ingenium quoq; illius dysscoli & agrestis exprimitur: ex factis & comparatione minorum, quod de rebus levissimis soleat rixas excitare, propugnare, tanquam proferius ac gravibus causis, sic pro re nullius ponderis ac momenti: cuius prima fidei defensionem sibi interclusam ferret iniquiori ani no, quam vitam longiorem vel immortalitatem sibi negatam.

5. Proponuntur comparatè è quaestionibus, quarum tam obfirmato animo propugnationem & defensionem suscipit, duæ, uter sit artis gladiatoria, vel histronica peritior, Castor nè an Docilis. Deinde, utra via brevior sit ad Brundisium Numiciam, an Appia.

6. Vitia inferiorum amicorum observata & animadvertita sunt adhuc: illa potentioris amici excutimus inde, unde Poeta incipit, Primum describit illum à majorib. longè vitiosorem esse inferiori amico, licet hic sit mulierosus, aleator, gloriosus, summe cupidus pecunie, paupertatis pudore dejectus: Deinde ex effectis & similibus, quod hunc summo odio prosequatur: vel utaregat, ut mater filium: postea minorum collatione, quod in eo majorem prudentiam requirat, quam in se ipso. Aetiologia hujus cõparationis est ex diversis, quod perpetuus sit, aut potentior, comes opum amentia & stultitia: pannosam verò paupertatem se pius prudentia & consilium sequi videantur: Undè efficit, non esse inferioris amici cum potentiori certamen instituere, nec splendide se vestire.

Exemplo agit superior amicus cum inferiori, i. argumẽto extrinsecus assumto: Eurapelus, si quem obiabat amicum inferiorem ad assensum redigi & perire, elegantius solito illum ornabat, unde ille insolentior factus, quod erat sui officij plane oblitisceretur, & misere tandem peribat: quod illum turpiter imprudenterq; facta pertraxerunt: quamvis supra hic potentior amicus amentia ac improbitatis insimulatus sit, ei tamen rectum tribuitur consilium ad correctionem inferioris, quod quibusdam videtur non satis decorum, ut docet Plones.

— Servetur ad imum
Qualis incepto processit, & sibi consistet, deinde
Reddere persone scit convenientia cuiq;.

Jam Poeta resumit personam monitoris, & multa sapientum τὰ ἀποδείγματα memorat Lollio. Est profecto illud Menandri trimetrum distichon longè verissimum:

Ἀπαντες ἐσμεν εἰς τὸ νετεδὲν σκεῖ.
Ἀυτοὶ δ' ἀμαρτάνοντες ἢ γυρόσομεν

Omnes quidem sumus ad alios monendum sapientes,
Sed ipsi errata nostra minime agnoscimus.

Itaque Lollius moneatur, ut si velit rectum amico prestare officium, rem sibi creditam fideliter celet, etiam vinolentus ac iratus: sua ipse studia minime commendat: nec aliena culpet: nec eorundem dissimilitudine amicitiam dissociet: quod postremum confirmat exemplo similiter tractato, & ita contractè potest judicari: dissimilitudo morum & studiorum amicitias dissolvit: quomodo gratia Zethus Amphionis fratrum divisa est: undè potes ex adversis conficere: Eam igitur & similitudine eorundem conciliari, & obsequio fovenda par est, sic contraria contrariis sanantur. Hæc complexio firmatur sine jucundi laboris, qui est in fructu capta ferina: deinde adjunctis, quod venatio illustris viris semper fuerit voluptati & honori.

9. Commendat Lollium ex adjuncta corporis firmitate & minorum & parium collatione, quò liberalius se prebeat comitem Augustanæ venationis: præterea quum valens primo sit corpore, celeritate cursus eam, viribus apro prestet, tractatione armorum pariter equaliterq; respondeat vel militi vel gladiatori, in armis deniq; sub Augusto & labore militari: jam inde à puero sit exercitatus.

10. Eundem admonet ex effectis ac diversis, quod votius debeat Augusti studia semper sua præsentè cohonestare & approbare, quam rure paterno ludicris exercitatibus, ludisq; campestribus uti. Quamquam autem nihil horum faciat imprudenter & inepte, dum pugnam Achiacam illic imatur in laudem Augusti, absentia tamen ipsius poterit Cesarem adducere in suspicionem contentionis.

11. Hæc quoque forma & descriptio pugnae navalis est ex effectis & subjectis atq; sine, ut sic bipartita & instructa ad similitudinem classis Cesarianæ & Antonianæ videatur ad Cesari gratificandum.

12. Continuatur cohortatio ex effectis, & multa tradit præcepta de amicitia potentioris amici conservanda & tuenda, primum ut summâ circumsp̄ctatione accuratèq; consideratione utatur, quum aliquid de quoq; viro alteri dicere volet, deinde fugiat hominè nimis de alienis curiosum, quæ nihil ipsius intersit scire. Hujus aut declinationis Aetiologia est è locis adjunctorū & effecto: um: quod hoc hominis genus sit vanum, futile, & garrulum, & ita: marum plenum, ut hæc & illac perfluat, nec sibi credita possit continere: cuius est apud Theognidem talis descriptio:

Κατὰ τὸ αἰθρῶν ὄρα τὸν χαλεπῶτα τὸν ἀχθῶ.
Φθὲν γομῶν δ' ἀδελφῶν πᾶσι μελέτα.
Ἐχθαίρουσι δὲ πάντες. Ἀναγλῆαι δ' ἐπιμύχῃς
Ἄνδρὸς τοῖσ' αὖτε συμποσίῳ τελέθει.

Homini garrulo est gravissimus onus tacere.
Quum autem in peritum loquitur, est cura quibussum loquitur.

Omnes illum oderunt. Est autem hujus hominis
Consuetudo valde apta convivio.

Amplioem autem ejusdem descriptionem vide apud Plutarchum de garrulitate. Ab hoc vitio sic Cic. studebat rectè Cassium abducere l. 15. ad Famil. Epist. 17. me Hercule puto te sapienter facturum, si divitiarum dos fueris, id est minime curiosus nec rumusculos rerum præsertim vanarum captans.

13. Tertio revocat Lollium ab amore rerum domesticarum potentioris amici: è fine, ne postea dominus amatis illum donec, quibus tanquam maximo beneficio, exornet eundem: quia si fortè oblitus post recuset, ut perexiguas, à se voluntatem illius non nihil alienabit.

In hac sectione tres sunt cautiones ex eodem argumenti genere, ne laudet indignos, nec vitiosos commendet & tueatur, ne vitia aliena in laudatorem tandem redundent. Quod autem omittenda sit hominis indigni & culpam flagiti. Sustinentis defensio, docet è fine, ut alterum immeto-

vitis contumelias vexatum tueatur. & infamiam huius sibi impendentem propulset: quod dedecoris periculum declaratur similitudine: ut incendium vicina domus exitiosum est alteri vicino, nisi prope restinguatur, ita periculum & infamia illius, quem maledictis & probris vexari videmus, nostro nomini inuret notam & ignominiam, nisi mature his casibus consuluerimus.

15. Præterea ostendit difficultatem recte colendi amicitiam potentioris amici ex adversis, quod cultura potētis amici sit imperitis quidem dulcis & facilis: peritis aut amara & difficilis: deinde novā quadā attentione hortatur ex fine ut, eā amicitiam, quam jam instituit, pergat accurate & diligenter observare, dam res adhuc ipsi recte processit, ne amicitia prætermissione officii dissolvatur, quod multis adversis illustratur, non in potētis sed in dicitur & in viciis. Hilaris enim amicus est odiorum amicus: hic jocosus, sed atus & quietus præcipit, agilis & gnarus, remisso & ignavo: potioribus vini generosi, abstemius, frugalis & moderatus: quamvis hic iurejurando affirmet, se metuere a furiali somno & nocturna inquiete ob immodicam vini mercatoris potionem excitatis.

16. E superioribus efficit, morē potentiori amico esse gerendū, vitamque ac mores inferioris amici ad illius ingenium plane conformandos & effingendos.

17. Ratio, cur affectus potentiorum sint inferiori modesto inducendi, est e fine, ne huius temperantiā in suspicionem recte calliditatis, & tacite perfidie adducatur.

18. Poeta jam tertiam Epistolæ partē aggreditur, & Lollium monet primū e fine, petenda esse consilia vitæ leniter, placate, beatèq; traducenda e libris Philosophorum & ore doctorū virorū, ut se illorū doctrinā eximere possit ex affectibus, pravīs, cupiditate, metu, edacibus curis, ambitione, quæ homines misere lacerant & conficiunt.

19. Videtur Poeta se in exemplum Lollio proponere vitæ huiusmodi diligendæ, quæ presentibus ad victum & cultū idoneis cōiecta sit, nec ex arbitrio potētiorū, nec a futuris pēdet, nec publicis negotiis strepitūq; forensi & aurā populari implicata sit.

20. Ex efficientibus docet ad extremū vitā hominis sic instruatū unice optari a se, & a Jove postulari: bona verò animi a seipso promenda & petenda. Ea fuit hæresis Ethnicorum, bona quidē Fortunæ à Diis postulanda esse: sed virtutē, & æquitatē, ceteraq; animi bona à facultatibus, cujusq; lumē da, ut constat e l. 3. de natu. Deor. hoc quidē oēs mortales sic habent omnē commoditatē prosperitatēq; vitæ à Diis se habere: virtutē nemo unquam acceptā Deo retulit: nimirū recte: propter virtutē enim iure laudamur, & in virtute recte gloriamur: quæ non contingeret, si id donū à Deo non à nobis haberemus. At verò honoribus, aucti, aut re familiari, aut si aliud quippiā nacti sumus fortunæ boni, aut depulsi mali: quū Deis gratias agimus, nō nihil nostre laudi assumtū arbitramur, & c. In hac quoq; impia Stoicorū hæresi fuit Seneca cū nostro poeta, qui epist. 41. scripserit, stultū esse, si tu optas bonā mentē, quæ possis a te impetrare, non sunt elevandæ manus ad cælū, nec exorandus adivus, ut nos ad aures simulacri, quasi magis exaudiri possimus, admittat, prope est a te Deus, secū est intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos spiritus sedet bonorum malorūq; nostrorū observator & custos. Hic pro ut a nobis tractatus est, ita nos tractat. An potest aliquid supra fortunā, nisi ab illo adiutus, exurgere? Ille dat consilia magnifica & erecta in uno quoq; virorum bonorū, Quis Deus, incertū est, habitat Deus vide, quæso mecū, Lectot, quā male sibi constet Philosophus, modō dixerat stultū esse bonæ mentis optationē, cuius adeptionē tu tibi nullo negotio afferre possis: nunc idē affirmat sine Deo virtutē parari non posse, eundē dare magnifica cōsilia, vī superandæ fortunæ, nisi quis pro eo mihi reposuerit eundem ipsiusq; similes eā imbutos stultā persuasione, ut suū quifque nimū atq; sapientiā pro Deo habuerit privato: unde sibi suggererentur omnia: Sed audiamus certius, sanctius meliūq; D. Jacobi consiliū c. l. epist. canon. πᾶσα δόξα ἀγαθή

ἢ καὶ πᾶν τέλειον ἀγαθὸν ἐστὶ, καὶ ταῦτα αἰνεῖται ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν πρώτων, παρὰ ὃ ἐκ ἐνὶ παραλλαγῇ, ἢ τροπῆς ἀποκλίμα. i. omne minus bonum & omne donum perfectum est ex celo, delibatum à patre luminum, apud quem non est transmutatio, aut conversionis obumbratio.

10. Ex hac autem Stoicorum impia doctrina existimo Hæresin. Pelagj profectum, qui tantum tribuit viribus hominis, ut illum constituerit auctorem suæ virtutis ac salutis: quod certe minimè fecisset, si Platonē legisset in Menone, ubi ostendit, virtutē humanā neq; naturā, neq; doctrinā, neq; exercitatione parari posse, sed donū Dei merū esse: qualē virtutis orū videtur Plato desumisse ex Iliad. ubi genus Æneæ recensetur, c. ipsius nobilitas accepta Jovi refertur, sic enim ibi canitur

15. Ζῆς δ' ἄρετῳ ἀνδρῶν ὄρελλει τε, μῦθε τε Ὀππῶς κεν ἐθέλων, ὃ γὰρ καὶ πῶς ἀσάντων. Jupiter autē virtutē viris auget, minuitq; pro ut voluerit. Ille enim potentissimus est omnium. At multo certius Christiani cōtra tā impiam paganissimi opinionem se reprehensione Apollonica tueantur, quid habes, quod non acceperis? quid gloriaris, quasi non acceperis?

Ennaratio Grammatica.

25. Liberrime.] Hæc hyperbole & superlatio indicat Lollii pentionem in excessum libertatis.

30. Probere.] Sic Herod. l. 7. dicit, παρὰ χεῖρον ὄψιν ναυμαχίας pugne navalis speciem præ se ferre, & Arist. l. pol. ἐν ἔργῳ vs εἰδει εἶναι, speciem vel locū instrumenti præ se obtinere. Potest etiā hoc explicari per illud Terent. Adelph. Act. 5. Sc 5. Servum haud illiberalem præbes te. i. Donato, re ostendis & factis, pbas. Ita Lollius hic admonetur, ut metuat, ne se ostendat re, ac verbis probet assentatorē & vagū scurrā pro amico, ut antè Poeta loquutus est Epist. 5. Rationē autē scurræ lege Sat. 3. l. 2. Itaq; Lollius cavebit, ne scurrā imitetur & illius mores referat apud amicum superiorem. De matrona fuit Od. 4. l. 3.

40. Dispar & discolor.] Ita Cic. in Cat. Majore pro eodē geminat τὸ dispar & dissimile, quanquā alterū sit quantitatis, alterū qualitatis, & hoc partim translātè, partim propriè, quod Gaza vertit, διαφέρει ἀντὶ τῆς ἀνομοιοῦ. Discolor autē translātum Græcè potiùs dicerem, πολὺ χροῦ, quā ἀσχεροῦ, vitæ coloratus, quā malè: quod si velis sententiam interpretari Græcè, ὡς ἡ μὲν οἰκοδόμησις διαφέρει τῆς ἀνομοιοῦ ἐστὶ τῆς πόρῃ, ἕτως καὶ ὁ φίλος διαφέρει τῆς βωμοκοῦ χροῦ ἀπίστῳ.

50. Infido.] Hic ellipsis est τῆς ἀποδοτε μοῦ εἶναι, ἕτως ἡ οἰκίος, sic aut similiter. Vitiū. Agel. l. 4. c. 2. moribū & vitiū inter se scribit distare: quod hoc sit perpetuū, illud cū accessu ac discessū. Asperitas.] Quanquā hæc facilè potest intelligi è præfatione Dialecticorū; dicā tamen ad majorem loci intelligētiam inter indicia hominis misanthropi hæc recenseri, ἀσχημονία, πρᾶξις, ἀργῆ, ἀπαθροῦσιαν, μορσिताτῆ, ἀσπριτάτην, ἰρᾶ, & inhumanitatē, cuiusmodi amicus asper, & ab omni cultu humano alienus vult, si possit, sibi exultationē & virtutis laudē colligere immunditiā, squalore, & dentibus incultis, vel aliquādo clariū: ille amicus, asper, importunus ac molestus & morosus ex asperitate & inhumanitate tentat sibi laudem & gratiam cōciliare & favorē captare.

60. Tonsa cute.] Videtur hoc dictū pro eo, quod Celsus dicit, capite ad cutem tonsō, quod Græcè dicitur ἐν χροῦ ζυγᾶσαι, καὶ ἐν χροῦ κείναι, quū cutis perstringitur & rasura fit novacula, & cultello tonsorio, non forficula, διατῶν πινύσων καὶ σθειρίσων καὶ τοῦ ῥύπου. propter fædā porriginē, pediculorū copiā, & immundā corporis illuviē, quali Pherecydes laboravit, ut Suidas scribit in voce χροῦ, quod morbi genus partim injuriā hominis, partim vitio tertiarū concoctionis subnascitur: alio qui improprie diceretur, cutis tonderi, pro radi & stringi. Tondentur enim barba, capilli, lana, villi, setæ, herba & talia huiusmodi.

Prope manus.] Isocrat. dicebat ὑπεροχὰς esse deteriores, quā ἰλλείψεις.

Virtus] Hunc versum explicavimus Epi. i. hujus l. Dicā tamen virtutē esse inter, etā inter duo vitia & ab utroq; extremo se junctam. Utrinq; aut vim habet adverbii de loco & per ablativum cum ab explicandum, per medium ab utroq; extremo retractum & remotum: quod videtur interpretari verbum Plutar. in Dialecticis scriptum ἡ μέση διαπίπτουσα τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν βαρύνουσα. chorda media refugit ab acuta & gravi. Hanc sententiā Galli sic reddunt, *virtus est in medio estongne del uno & de l'autre extremitē virtuosē*, quā utraq; interpretatio & Horatiana & Gallica exprimit ferē ad verbum locum Aristot. l. 1. c. 6. Ethic. διὰ τὴν ὁμίαν, τῆς μὲν κακίας, ἢ ὑπερβολῆς, ἢ ἑλλείψεως, τῆς δὲ ἀρετῆς ἢ μεσότητος quib. cerē de causis nimium & parum sunt vitia: *medisocratas virtutis*, quod Scholiasta addit, ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν βαρύνειᾳ. *in duo sunt vitia, quae aequidistant aequamq; virtutē comitantur in defectus excessu*

Alter in.] Scurra & assentator nimis est indulgēs peccatis amici potentio is, & nimis obsequiosus, & inisor sui: & secū discumbentiū in imo convivali lecto, qui locusest inferiorib. amicis destinatus, & qui jā abiit in proverbū, ut apparet ē Sticho Plauti, ubi parasitus sic loquitur, *Non postulo equidē in summo lecto accumbere. Scis me dudū esse imi subcellij virū*. i. postremā classis ac infimā notā. De acubatione convivali dictum est Od. 27. l. 1. & a. Sat. l. 1.

Pronus.] Hæc vox est in Culice Virg. Josepho Scalig. cōjunctione Latīnā sed origine Græcā: cujus indicio est quantitas syllabæ prioris, quā in Græcis solet corripī. Idē affirmatur de prologus, ut voces hujusmodi sint velut hybrida. Defleētur autē τῶν πρῶτων ἀπὸ τοῦ ἑξῆς in anteriore partē vergendo: vnde τῶν πρῶτων καὶ τῶν ἑξῆς, quod Hesy chius exponit τῶν πρῶτων ἀπὸ τοῦ ἑξῆς, propendens.

Nutum horret.] Aded est τῶν ἀρῶν ἀπὸ τοῦ ἑξῆς, ad comitatē assentatricē attentus, ut si potērior amicus nutu se significārit aliquid requere, qui ipse prius nō observaverit, ægerimē ferat, & verba illius, tanq̄ humi lapsa, subito colligat

Sevo Magistro.] Suspicior Orbiliū notari, quem appellat plagolū Epist. 1. l. 2.

Mimum.] De hac voce dictum est Sat. 2. l. 1. Quā autem summissē agant omnia actores partiū secundarum, declarat Cic. in 1. Verr. ut in actorib. Græcis fieri videmus, sepe illum, qui est secundarū aut tertiarum partiū, quum possit aliquantō clarius dicere, quā ipse primarum, multū submittit, ut ille princeps quā maxime excellat: sic faciet **Altienu**. In hāc sententiā sic Asc. Prædianus scribit: *Comædia quinq; actus habet, hoc est, quinq; in scenā*. Est ergo persona primarum partium, quæ sapius actū regreditur: secundarum ac tertiarum, quæ minus ac minus procedit. Aristoteles in Poetica scribit, Aeschylū fuisse auctore duo rū histrionum, & Sophoclē trium, quum antea unus tantum adhiberetur in agendo, qui propterea dicebatur plures habere animas: quod illi essent compluriū mores & affectus induendi. Illi aut tres actores Græcē dicuntur, πρῶτος, δεύτερος, τρίτος, ἰδὲ τετραγώνιστος, ἑπταγώνιστος. Histrion primi ordinis quia sustinebat onus totius fabulæ recitandæ, peritiā cæteris præstabat, ut qui secūdi, tertio, undē probri loco Demosthenes in de falsa legatione Aeschinē τετραγώνιστον vocavit. i. vilem personam.

De lana.] Hoc sonat, quod Græci dicunt ἐλαίνειν μάτην ἢ ἐν ἡ, frustra vel temerē cōtendere, & Lucian. in sectis, ἀεὶ ὄνειαράς, μάχεσθαι. *de asini umbra decertare*. Natū est illud prius a duob. hanc quæstionem inter se agitantibus, utrū illi cuiusdā capri lana essent, an facta. Posteriū similiter a litigantibus, an quū asinus conducitur, ejus quoq; umbra locetur: quod utrumq; valet rem nihili, nulliusq; momenti in controversiam vocare: undē amicitia difficiuntur & similitates sapius suboriuntur.

Propugnari.] I. disjunctē, pro re levissima perindē pugnat, ac pro patriis fanis, & patriæ salute: atq; aded pretiosissimū quicquid, qualis est altera post hāc amissa vita, pro merce-

de filētijs & cedēdi alteri in hoc certamine nugarū spernit. **Sordet.**] Ellipsis est τῶν μὴ, quemadmodum loquitur Virg. Eclog. 2.

— *Quoniam sordent tibi munerā nostrā, id est nihili facis, Gall. tu n' en tuens compie.*

Ambigitur.] Pro quid in controversiā vocatur? quænam quæstio movetur? quæ de re agitur? quod Græcē dicitur ἀμφοτέρωθεν, aliquotid in controversiam adduct.

Castor.] Cujus ordinis fuerint hi duo homines, gladiatorii ne, an histrionici & pantomimici ambigitur. Quidā legunt pro Docilis, **Dolichis** alii **Dolichos** a longitudine vel proceritate staturæ quemadmodum dicitur δολιχὸν δόρυ longa hasta.

Brundisium.] De hoc oppido & ratione nominis fuit Sat. 5. l. 1. Cæterū Numici & Appi dicuntur per apocopen pro Numicii & Appii. Hic alii legūt pro Numicii, Minutij & via Minutia, pro Numicia, de viæ Appiæ porrectione sic Cor. Tacitus lib. 2. Annal. Consultavit Libo, an habiturus foret opes, quis viam Appiā Brundisium usq; pecunia operiret. notā I. I. ipsi in hunc locū sunt, non temere de viæ Appiæ consultavit vanum caput: quia ea inter Romanas vias Longissima, & quasi regina, fuit, ut ait Statius

— *quā lūmte noto Appia longarum teritur regina viarum.*

Sed pertinuit ne ea Brundisium? negat Frontinus de aquæ ductibus, qui ultra Capuam non porrigit, dicens, Appiā a qua inducta est ab Appio Claudio Cæstore, qui & viā Appiā a porta Capena usq; ad urbē Capuā muniendam curavit.

Hic tamen Horat. eam porrigit usq; ad Brundisium: quod similiter facit Strabo, idq; prolixē lib. 5. ac complures alii. omnes bene. Nam Appius ipse non profectō ultra Capuā perduxit, nec quidem potuit, ut fines tum erant Imperii Romani, perduxit postea sive C. Gracchus Tribunus, qui plerāq; vias fecit, refecit: sive C. Cæsar, qui curator viæ Appiæ nō leviter in eam impendit: sive Augustus, de quo Inscriptiones præcæ, S. P. Q. R. quod viā munita.

Quem damnosa.] Qui res suas scortatione, ludo, splendidiore cultu, unguentis consumunt, hi potentiori amico sunt invisī. Item, qui summā cupiditate habendi tenuentur, nec unquam sitis eorum expletur, & quos pudet paupertatis, eidem sunt maximo odio.

Gloriaq.] Falsa est hæc gloria, (quasi Serv. Oppidius, Sat. 3. l. 2. prælentit binos suos liberos titillari) vana potiū ostē tatio fortunatum, quā fama veræ virtutis fructus, de cujus excellentia quum laus bonorū, in corruptaq; vox bene judicantiū consentit, tum vera, gravis, solida existit gloria, quā unam ex omnib. præmiis virtutis, si esset habenda ratio præmiorum, amplissimū existimavit præmiū esse Cic. quæ brevitatem vitæ posteritatis memoriā cōsolaretur: quæ efficere t, ut absentes adessemus: mortui viveremus: hanc deniq; esse, cujus gradibus etiam homines in cælum videantur ascendere, humano loquor more: alios enim gradus cæli petendi nobis jactat Evangelīū, τῶν ἀνωτέρων σέβανων τὸ πέτεδι. Idē auctor l. 10. epist. ad famil. Plannum scribit, quemadmodum vera gloria comparetur, nihil, quod tibi majori fructui gloriaq; esse possit, nec quicquid

60 *ex omnibus rebus humanis est præclarior, aut præstantius, quā de Rep. bene mereri. Festus declinat τὸ gloria πρὸς τὸ κλέος, quod est cum epitheto ἐδλόν, & sine ipso fama bonarum gestarum. Videtur tamen Thucydides hoc nomen facere μέσσην καὶ εἰς ἀρετῶν καὶ εἰς λόγον, quemadmodū ipsius verbū usurpatur apud Sophocl. κακὸς κλύω τῶν σέθεν male αὐδίο a te, contra, καλὸς κλύω τῶν πάντων bene audire ab omnibus. i. Donato, laudor, ut Cic. dicit de fin. Est hominis ingenii ac liberalis velle bene audire a parentib. Gallicè: cest a faire a un bonne nature, que de vouloir a voir bonne venome & estre en grace de ses parens.*

Instructior.] Peccatis cumulator vel vitiosior & ad peccandum propensior.

Mibi

Mihi contendere.] Orator diceret me cum contendere ut pro Quintio, jure contendere, cum aliquo: Hen. tamē, Stephani editio pro mihi habet, mea opes patiuntur stultitiam. Quod autem Aristo. l. 2. Rhet. vocat τὸν πλεῖστον ἀνέκτων, libenter interpretaretur divitias adigentes possessorem ad insipientiam confidentiā & arrogantiam, sicut ex eodem effectu, πλεῖστον ἰσχυρῶν pas sim apud Poetas. illic tamē legitur ἀνείτω, quod ad ἡδύς refertur: sed est aliud epithetum τῆς συνήθους lib. 1. Epigrācap. 13. εἰς ἀντάρκτηαν.

Odi Idementes divitias, illocebram & escam assentatorum. quōd dementiā depravent suos dominos, qui, quum sint aliis vitiosiores, volunt pauperes castigare. Quamobrem versus Saphonis ad summam utilitatem vult divitiarum semper esse comitem virtutem.

Ο Πλάτος ἀνευ ἀφελῆς ἢ ἀραδῆς σὺντοκος, ἢ δ' ἀμφοτέρων κρείσσει ἐνδ' αἰμονίας ἔχει τὸ ἀκρον id est, Plutus sine virtute non est bonus contubernalis, Sed permissio utriusq; sumam cōplectitur felicitatē, Arcta toga.] Toga angusta & arcta, id est, exigui pretii conveniebant tenuibus, ut laxa & ampla divitibus, ut dictum est in Grammaticis Epodōn quartorum.

Desine mecum.] Hic oratoriē & Latine loquitur Poeta. ita Cic. Certare vitiis cum aliquo. Phil. 10. Sed Poeticē & Græcē Sat. 5. l. 2. — Sed ita Troja.

Megeffi certans semper melioribus Eutrapius.] Vox Græca est significās facetū & dicacē. Quidā tamē interpretatur δ' χλῆπιος, versatilis & mutabilis, quæ est nativa significatio. ἢ quidē vocis rationē Aristoteles, confirmat & similitudine illustrat, ethicor. l. 4.

οἱ δ' ἐμμελῶς παῖδες, ἐν ἰσάπελοι παρομοιοῦσιν, οἷον εὐλοποῖ τὸ γὰρ ἡδύς αἰ τοιαῖσαι δ' οὐκ ὀφείκεισιν εἶναι, ὡς παρὰ δὲ τὰ σώματα ἐκ τῶν κινήσεων κρείσσει, οὕτω καὶ τὸ νῦν. 1. Qui autem lepidē locantur, & Eutrapii à Græcis appellantur, quasi Ingeniū aptē vertētes, moris enim atq; naturæ motus hujusmodi videntur esse, Quæ admodum autem corpora ex motibus existimantur, ita & n. ore. De hoc quidem nomine fuit homo quidam tonsor & insignis artifex, ut ferunt, alios corrūpendi de quo Mart. l. 7. ep. 82.

Eutrapius tonsor dum circuit ora Luperci, Expungitq; genas, altera barba subit. ubi Domitius scribit, Eutrapios dici, qui supra rationem annorum grandi corpore crescunt, & citò moriuntur. Fuit etiam hujus nominis Epist. 26. lib. 9. ad Famil. Volu-minus Eutrapius à festivitate atque lepore ita dictus. Verūm de Eutrapielo & Eutrapielia satis dictum est Epist. 15. hujus l. & Sat. 2. l. 1.

In lucem.] Hæc vox sic notatur à Mocrōb. l. Saturn. c. 17. Neq; minus Romani, ut plerq; ex Græco, ita & lucem videntur à λύκη figurasse: undē ἀπόλλων λύκη γένος ὁ γεννῶν τῷ λύλῳ qui generet exortu suo lucē primam. Idē, valet, quod illud Martial. l. 1. Epigrāmate 29. in lucē semper Ac-cerra bibit, id est, totam noctem, & usq; ad diē sequentē.

Scortio.] Pluris facit meretricem, quàm honestatem. Scortum autē Festus scribit dici à scortis, quæ sunt pelles testiu arietinorū, & quæcūq; fiunt ex pellib. dē scutic a, subactis scortea vocantur, fortassē à Græco σκῶτος, un-

Pascet.] Fœnore dato augebit. De fœnore dictum est Sat. 2. lib. 1.

Ad imum.] Hoc significationem vel ordinis vel temporis potest habere, pro quo alii dicunt, ad extremum, postremò, tandem.

Thrax erit.] I. ad extremum gladiator erit, & agitator vilis equi, id est, operam suam vilibus ac periculosis muneribus locabit. Quid autem sit Thrax monuimus in Græ. Sat. 6. l. 2. ut quid Caballus Sat. 6. l. 1.

Arcanum.] Idem præcepit Chilon, τὸν τὰ ἀνοστήα πε-εργαζόμενον μισεῖ ὀδερὸς νεπίσις curiose res alienas curantem.

Commissum.] Hoc docuit Isocrates ad Demon: cum comparatē, μᾶλλον τῆς τῶν λόγων, ἢ τῶν τῶν χρημάτων παρακταθῆναι εἰς τὸν ἀλλοτρίου ἀνδρῶς τρέπον ὅπως πισότερον φαίνε-ται, παραχρῆστους. diligentius serva verba tue fidei commis-

sa. quàm pecunias. Decet enim viros bonos magis moribus, quam jurejurando fidem mereri. Laetius scribit Thaletē ita docuisse in ipsius vita, μὴ δια βαλλῆσαι σε λόγος πρὸς ἴσπῆ-σεος κεινοσημίας, quod Isaacus Casaubonus recte Inter-pretatus est, cave sermō nullus tibi excidat, unde odium illius in te concites, qui tue fidei aliquid cōmiserat, cum his notis, πίσυ vocat arcanum fidei aliquid creditum, sub indicans vocem μελονημικῶς Immutatam. κατὰ δὲ λέξιν, ne te criminetur sermo habitus adversus eos, qui te partici-pem fecerunt sui arcani. Quod autem Poeta hic monet à violento & irato celanda esse arcana ipsi commissā vi-detur præposterè docere. Prius enim dissuadēda, tanquā diceret, ἀμεθυσία καὶ ἀοργησία, vacuitas iræ & reliquarum perturbationum sedatio præcipiēda, quibus causis sub-latis facilis solet esse postea rerum creditatum occultatio: his contrā dominātibus, perdifficilis. Ob id Hom. Odyss. 5. sub fin. appellat τὸν ὄνον ἡλέον ἐνεργητικῶς, ὅτι μὲν ἐφίσην τὸν πολύφρονα ὡς τὴν ἀλλῶν, τὴν πᾶν ἄνθρωπον τὸ νῦν quod expellat sa-pientem in mentis errorem P. tacus censuit, τῷ μεθύσει πῖεον ἀμαρτῆν, ἀπὸ τῆς ἐξω ἢ ζημίας ἵνα μὴ μεθύσει πολλῶν ὅτε γενομένης vinolento, si peccaverit, duplicem multam irrogandam, ut ceteri ebrietatem fugiant in maxima vini copia. Diximus autem de leni tormento vini Ode 21. l. 3.

Pages.] Ita loquitur Cic. l. 16 Fam. Epist. 18. ad Tiron. Ho-riologium mittam & libros, si erit studium. Sed tu nullōsne tecum libellos? an pangis aliquid Sophocleum: id est, scribis versus ad imitationem Sophoclis.

Amphionis.] De hoc & ejus fratre repete, quod anno-tavim⁹ in Od. 11. l. 3. ad quillud Propertii l. 3. Eleg. 13. addatur Præta cruentantur lethi, victorq; cæcæbat Peana Amphion rupe, Aracynthæ, tuâ,

Cede imperus.] Quod Græcē dicitur πείθε μύδοις μαλα-κοῖς, Porphyrius tamen id enunciat verbo πείθεσθαι quod propriè sonat parere principi & præfecto, aliq; magistra-tui, quare amicis parum convenit.

Donec.] I. tantisper amicitia fratrum disjuncta fait, dū lyram desuit Amphion habere studio: quod ad retinen-dam fratris gratiam fecit libenter.

Potentis.] Sic loquitur Od. 18. l. 2. — Nihil supra Deos laceffo, nec potentem amicum Largiora flagito, Satis beatus amicis Sabinis.

Aetolis.] Solenne est huic Poetæ primigeniis nominib. uti pro derivatis, ubi alibi notatum est pro Aetoliis, vel Aetolicis retibus. Sed de Aetolia vide Strab. l. 8. & Mel. l. 2. c. 3. & Plin. l. 7. c. 16. Cic. in Pis. ubi hæc regio dicitur posi-ta in medio Græciæ, gremio, quod Liv. 4. Dec. l. 5. scribit Aetolos incolere umbilicum Græciæ. plagas autem Aeto-las vocat alludens ad Meleagrum filium Oenei regis Calydoniæ ex Althera, qui talib. plagis excepit aprū Colido-nium ab irata Diana immisū ad vastandos Aetoliæ agros.

Jumenta.] E duplici ratione hujus vocis subdubito, utro modo gestata sint Aetolica retia. Jumenta enim nomē tra-xere Columell. præfat. in l. 6. à re. quum regio, ubi frumen-ta gignuntur, armentorum adjumento juvetur. Sed Agel. l. 20. c. 1. scribit jumentum non id solum significare, quod nunc dictum est: sed vestibulum etiam quod adjunctis pecoribus trahebatur. Veteres enim nostri jumentum à jungendo dixerunt: vndē inquam, subdubito, clitellifne dos suariorum, an plostris id factum sit.

Senium.] Nonius docet hanc propriè esse tædium & odium: quo senes solent aliis esse molesti.

Inhumane.] I. pone istud acce studio & insuave, improbū laborem & jucundū mitte, qui neminem finit respicere se.

Pulmentis.] Hæc vox inclinatur ἰποκοεσιμῶς à pulte, & hæc Ipsi do. facit cognatam pultæ, dictæ, quia olim cū pulte cō-mista. id est, ad modū pultis cōndita edebatur pulpa. quā à pulpitando dici putat: cōtrā Don: in Hec. Act. 3. Sc. 4. ex eo, quod pulsetur, aut potius, quo accedat propius ad ety-mū, pultetur & cōscindatur ad esū: q; postertius magis pbo. Quidam

Quidam tradunt πὸ (πόλτον ἐ πνευγαῖος defleci Græcis, unde ὑπὸ πνευγαῖος ἀπολύεται, ut pimentariū a pulmēto. Dioscor. autem l. 2. c. 12. docet τὸν πόλτον γινώσκειν ἐκ τῆς κέμνης, καὶ τὸ κέμνον τῆς τετραγῶν τῆς ἀλδῆς ἐκ τῆς ζείας καὶ πυρῆ id est, *pultem fieri e crummo, crumnum autem subactione farina ex zea et tritico.* Idem auctor ejusdem l. c. 114. utitur diminutivo, ubi athera, quæ fit ex zea subtilissimè molita, definitur τὸ ῥάριμα, ὡς περὶ πάλτῳ ὑγρῷ, παλτῶν ἀριστερῶν id est, *forbitio tanquam pulvisculi quida infantibus percomoda.* Sed hanc notionis vim nō retinent hinc orta & pulmētū & pulmentarium in hoc Poeta, neque in Persio Sat. 3.

Unda cadunt laxus hinc plumentaria labris.
ubi intelliguntur pingua & lauta opsonia, quale dicitur a pulpa. Terent. in Eunuch. *Tu quum lepus sis, pulmentū queris.* Neque impedit, quod Servius interpretatus sit *Allia, serpilliumq; herbas contunde olentes.*

Rusticana, inquit, mulier ex diversis contusis herbis pulmentariā melloribus parat: ubi videretur quibusdam hic interpretis ἀκρολογῆσαι, nisi velimus eum, ut Plinium, qui id genus cibarii dixerit pulmentarium ruris, tropicōs loquutum, pro deliciis rusticorum & lautioribus opsoniis. Sed videtur illud Virgilii melius explicandum per alliatum & moretum, de cujus ratione vide notas nostras in 3. Epo. De polenta & alphito lege Eustath. in Iliad. l.

Laboribus emta. [Hoc documentum videtur sumtum ē consuetudine disciplinæ Laconicæ, uti jam monuimus Sat. 2. l. 2. sicut etiam de ratione pulmentariorum.]

Solenne opus. [I. venatio fuit antiquis Romanorum moribus maximo in usu, tanquam πρῶτον ἀναστροφῆς, præludium quoddam ad virtutem bellicam, de quo sic Cic. 2 de nat. Deor. sub fin. *Jam verò immanes et feras belluas nanciscimur venando, ut et vescamur his, et exerceamur in venando ad similitudinem bellicæ disciplinae, et ut amur domitis et condoces factu, ut elephantis, et ad condimentum omnium rerum, quæ ad victum hominum pertinent.* Illas enim conditores facit supervacanei etiam operis aucupium, atque venatio. Quemadmodum coquus quidam dicitur Dionysio Tyranno respondisse de nigro jure conquerenti, ut est sub finem Tuscul. *quia illi oimenta defuerunt hæc, labor in venatu, sudor, cursus ab Eurota, fames, sitis, quibus rebus Lacedæmoniorū epula condiuntur.*

Adde quod non. [Idem valet, accedit quod: ut Cic. ad Attic. l. 3. *Accedit, quod ego patrem, plus etiam, quam nō modo tu, sed, quam ipse scit. amo: sæpè utriusque verbo adverbia hæc, eodem apponuntur: quod totum vim habet connectendi. Speciosè tractare arma est illa decenter, & aptè vibrare, torquere, petitionibus objicere, ut etiam gestus ac motus spectatorib. placeant: quod nemo decētius in campo Martio faciebat Lollio. Qui cursu superare solet alios, dicitur Aristoteli lib. 1. Rhet. cap. 5. ἀρεμικὸς ac definitur ὁ διυναμὸς τὰ σκέλη καὶ ῥίπτειν πῶς καὶ κινῆν ταχὺ καὶ πῶρον qui quodā modo potest crura projicere et velociter longèq; movere.]*

Quo clamore. [Vel, quæ lætâ acclamatione spectâtes tuas psequitur luctationes, cursus, disci jactus, saltationes, equitationes, natas & reliquas exercitationes in cæpo Martio.]

Corona. [Festus, quæ etymū τῆς corona ducit a choro, facit illud Græcicæ esse originis, licet prima litera tenuetur, & Quint. l. 1. videat talē notationē, quam Perottus olim, & hodie Jos. Scaliger in Festum doctis castigationib. confirmat, ut nos jam in Od. 7. admonuimus.]

Cantabrica. [De Cantabria diximus Ode 6. l. 2. & Od. 8. l. 3. & antè Epist. sicut de signis Crassi restitutis Od. 1. l. 14.]

Refixit. [Quamvis Lambinus & Cruquius e constantia veterum codicum videantur probare hanc lectionem, refixit nunc, et si quid &c. malotamen retinere vulgare, quæ rem iam confectâ narrat. & refixit interpretari per, deripuit & detraxit de templis Parthorum, quemadmodū dixit Od. 28. l. 1. *Clypeo refixo.* Ea autem vis verbi cōjuncti cognoscitur ē simplici opposito *figere et refigere leges, pro lancire & abrogare Gal. faire et desaire, publier et abolir.*

Si quid abest. [Si qua regio nondum est in ditionem Romanorum redacta, vel si quid Romani desiderant, Augustus viribus Italorum tanquam judiciali sententiâ imperio adjungit & attribuit.]

Ac ne te. [Curas, ne tu videaris recedere omnino à publicis certaminibus campi Martii ac studii Augusti sine justa causâ & excusatione, dum rure paterno non procul à mari imitaris hujusmodi exercitationes prudētè & aptè. Hic *nugari* nō est verbis, sed actis aliquid efficere per ludū: qualis fuit utriusq; imitatio in navali prælio Augusti & Antonii exprimendo, ut inter utrumq; dicebatur cōmissū. Est hic ἀναγὰ πόδιστον, altera enim discretiva conjunctio ad redditionē desideratur, *interdū tamen nugaris et c.*

Lintres. [Linter & lintris ut duplici fine, sic genere reperitur esse, ac definitur τὸ πλοῖον, navigioli & navicula ex arbore cavata, quæ solet etiam trabaria & amnica vocari, ut è Virg. 1. Georg. constat. v. 262 *cavat arbore lintres,* quod prius nominatim dixerat vers. 136.]

Tunc alnos primum fluvii sensere cavatas.
quas Græci vocant μινθῶνα πλοῖα, & Plin. interpretatur l. 6. c. 23. *Regio autem, x qua piper monoxylis lintribus Becarem convehunt, vocatur Cottona.*

Actia. [Ναυμαχίας representas, quæ commissa est inter Augustum & Antonium ad Actiū Epeiri promotoriū, ubi tu personam sustines unius adversarii, & frater tuus alterius, & ita præbes quandam illius pugnæ speciē. Id significat *referre.* Sed de illo Actio Epeiri promontorio ita scripsit Serv. in vers. Aen. 5. *Mox et Leucata nimbos, et c.* Leucas autē mons est altissimus in promontorio Epeiri juxta Ambraciam, quam Augustus Nicopolin appellavit, victis illic Antonio & Cleopatrà, & templum Apollini in Actiaco promontorio condidit & ludos instituit Actiacos.]

Lacus Adria. [Repete ab antecedente, Lacus, qui istic est rure, est tibi Adria, i. habetur loco maris Adriatici ad navalis pugnæ figuram decenter referendam.]

Consentire se. [Augustus, qui te animadverterit earundem rerum studio secum teneri, tibi favebit. Consentire autem sibi & secum etiam Cicero dicit.]

Velox. [Hanc vocē inclinant Grammatici à volatu, quasi volox, quæ vis quæritas primæ syllabæ repugnet, & in *velū* ejusdem aliis quidē Gramm. originis consonet, sed Varroni à vellere flexū videatur: sed idē valet, quæ agilis, à celeriter agendo & movendo, donec alteruter coronetur fertis in signum victoriæ.]

Pollice. [Id est manu. Compressū enim pollicis utriusque arguebatur olim approbatio rei & favor τῆς βεβαίης, ut scribit Plin. l. 27. c. 2. Id autem signū dabat ille munerarius, qui, quæ gladiatorē, qui succubuerat, ab adversario jugulandum jubeat pollicem vertebat: quum autem servandum volebat, utrumque pollicem comprimebat.]

Protinus. [Hæc vox notat hic continuationē institutæ monitionis quæ admodum initio 4. Georg. *Protinus aeris mellis caelestia dona exsequar.*

Percontatorem. [I. φῶρος τὸν πειρῶν καὶ πολυπερῶν ὄντα. *fuge inquisitorē rerū nimis curiosū, ac multis sese implicatē negotiis.* Quantō enim de plurib. quis percontatur tantō retinet pauciora. Hic locus citatur à Donat. in Hecy. Act. 1. Sc. 12. *Ab noli Parmeno, curiositas, ait, signū est loquacitatis, sicut percontator & garrulus idē, qui non tacet consilia. Et certè hæc sententiā ev apophthegmate Chilonis sūta est: τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργάζομενοι μίσει. oderis nimis curiosè in res alienas inquisentem, pro hoc autem: nam garrulus idem est, Plut. dicit τῆς περιεργίας τῆς κακολογίας ἀναγκῆ σωμακοῦσθαι, necesse est curiositatis obtrectationem comitem esse.*

Plutarchus definit τῆς πολυπερῶς μυσίου φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, i. curiositatem esse studium aliena mala cognoscendi. addit homines curiosos esse Lamii similes, quæ domi cæcutiunt, foris sunt oculatissimæ. In hoc autem vitiū ne diceretur incidisse Isocrates, sic in Epist. 7. ad Mityleneos præfatur, *ἀιδόνη μὴ λίαν ἀπὸ τοῦ δοῦν καὶ περιεργός. i. veritus*

ritus sum, ne viderer nimis ineptus ac curiosus: in sacris literis dicitur *ἄλογος ἐπίσκοπος*. i. in rebus alienis curiosus: vel qui negotiis alienis curandis atq; inspiciendis seminis immiscet.

Patula.] Hoc epithetum est Servio in Tityr. Virgil. propriè, quod semper patet ut arbor, nares: *patens* autè, quod modò aperitur, modò clauditur, ut ostium & oculi.

Fideliter.] Huic verbo, ait Cic. l. 16. Ep. 17. Fam. ad Tiro nem: *Est domicilium proprium in officio, migratione in alienum multa, Nam et doctrina et domus et ars et ager etiam fidelis dici potest, ut sit, quò modo Theophrasto placet ve recunda translatio.* Ita quoq; fidelitas in re dicitur inesse, ut fides in mente, ut Epist. 8. prius attigimus

Et semel.] Hic locus est interpretatio vocum Græcarum, *ἑπὶ πᾶσι λέγουσιν, verba pennigera*; quorum translatione Plutar. ita explicat comparatione l. de Garrulitate: *ὅτι τῶν χειρῶν ἀφέντα ῥῆδ' ἔστιν ἄλλοις κατὰ τὸν ὄντα ἐν τῷ στόματι περὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλὰ φέρεται καὶ ἡγὲρ κινηθῆναι πᾶσι δ' ἄλλοις ἐπ' ἄλλους συνδρόμῳ.* ut neq; a vena è manibus emissam facile revoces: sic neq; verbum ex ore præmissum repetere possis, sed illud celeriter alas in orbem agitantem fertur ab alio ad alios se spargens. Quod autem hic dicit Plut. de ave, Menander de lapide jacto protulit: *ἔστιν ἐν χειρὶ μέντοι καὶ τὸν ἄλλον ῥῆδ' ἔστιν ἄλλοις κατὰ τὸν ὄντα ἐν τῷ στόματι. neq; è manu lapidis durus ejetus retrahitur facile neq; verbum lingua prolatum.* Citatur versus hic Græcus *ῥῆδ' ἔστιν ἄλλοις πᾶσι ἐκ χειρὸς τῆς πάλιν. verbum semel emissum nemo ad ierescipia: undè creditur hic Horatii conversus. Ba filius scribit quoq;: *οἱ λόγῳ τῆν φῶσιν ὑπερβαρῶν ἔχουσι διὰ τὸ σημεῖον χεῖρας, ἵνα ὑπαμείνων αὐτῶν λάβῃ τὸ πᾶν. ὁ δ' ἔχει ὄν. i. verbanaturam habent pennatam, ob id notis indigent, ut, qui scribit, si favola via celeritate assequatur.* Sed cur verbadicantur alia similia, vide Eustathium in versum *φανῆσθαι πᾶσι* Iliad. 2.*

Ancill.] Conatur Poeta intercludere Lollii vias omnes d' s'io vendæ amicitia, quæ jam ipsi cum Augusto intercesserat, ne se capiamore cuiusquam è domesticis Cæsaribus, sive matris sive faminae, linat,

Munere parvo.] intelligit vile mancipium,

Aut incommodu.] Ut d. 8. l. 4.

Donarem patris gratiaq; commodus.

Liberalitatem notat hoc epitheton: sic ut incommodus hic liberalitatem.

Qualem commendes.] Videtur Horat. respicere ad illud Theognidis in Elegiacis sub fin. ubi ostendit, quid ipse d' trimenti acceperit ex eo, quòd intempestivè quendam Damocle laudasset, quum nondum satis illius mores spectato & exploratos haberet: de quo fugiendo primùm præceptum tradit. deinde se in exemplum apponit.

Μίπιστ' ἐπ' ἀνείσθη, τ' ἐνανείδης ἀν' ἐσοσσε λυαῖς,
Ὀρῶν καὶ ρυθμῶν, ἡδ' ἑπὶ πόντῳ τῆς ἀνῆ.
Πόλλοι τοὶ κίβδηλον ἐπιλοποῦν ἦδ' ἔχουσι,
Κεῖν' ἴσθ' ἐνθ' ἐμοὶ σφύρον ἐθιμίειον
Τύπων δ' ἐμὸν αἰεὶ πάντων χροῖν' ἦδ' ἔχουσι
Καὶ γὰρ ἐγὼ γνόμῃς πολλῶν ἀρ' ἐπιτὸς ἔβην
Ἐβλῶ δ' ἀνείσθη, πρὶν σὺ κατὰ πάντα δαίμων
Ἥθεα νῦν δ' ἴδῃ νῦν δ' ἔχουσι δέχου.

Nunquam prius quenquam laudaveris, quam planè novèris, quibus affectibus, ingenio et moribus sit præditus. Nam multi qui sunt ingenio liberali et subdolo in pectore conditè animum citò mutabilem. Tempus autem prædit ingenium cuiusq; horum omnium. Equidem jam multum temporis inconsiderate consumpsi. Quod prius laudaverim te quam mores tuos omnes cognoverim, nunc verò, ut navis, procul me summoveo.

hoc nomine inconsideratè commendationis Polyperchò Tyrannus reprehensus est à Xenocrate & admonitus, ut in posterum cautior esset in dispiciendo, què commendaret. Laudator enim alterius apud aliù, facit quodammodo

sponsorum eorum, quorum postea culpà debeat præstare.

Et quondam.] Interdum comendatur homo indignus in quem beneficia colata pereunt, & falsè commendationis dedecus in caput laudantis postea recidit. Hæc verba comendare et tradere cōjunguntur Ep. 9 ut monuim⁹ Sat. 9. l. 1.

Omitte tueri.] Desine defendere culpandum amicum: talis fuit syntaxis Od. 19. l. 3. *Omitte minari fumum et opes Romæ beatæ.* Terent. Act. 5. Sc. 6. v. 19. *Omitte de te dicere,* desine de te loqui. Hoc declarat sententia Theognidis:

Οὐδὲνὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυροῦμαι ἐὰν δὲ ἔβληται,
Οὐδ' ἐμὲν αὐτῶν δειλὸν ἔσται φίλον.

10 nullum inimicum vituperabo, si blunus sit, neque laudabo amicum, si malus sit.

Penitus.] Quasi intus & in cute notum, ac planè omninoque perspectum & cognitum.

Si tentent.] Si criminibus petatur, probis afficiatur, si criminosis verò is illius nomen inquinetur.

Tutari.] Tutari aliquid præsidio ita quidem dici potest, ut res Italas armis tutari, Epist. 1. l. 2. Sic. Cic. pro Sylla. *tutari et servare geminat:* sed posset etiam constari cum *fidem tuam* præsidio.

Ecquid.] Nunquid provisione & permotione mentis sentis periculum quod amico creatur, imminere tibi.

Theonino.] Inter ceteros Theones, de quibus Suias, unus fuit Poeta maledicentissim⁹ cōviciatur, cui⁹ etià morsus venenatus, ideoq; formidolosus maximè putabatur.

Nimius.] Itibi rebuq; tuis impendet periculum ex illo vicini tui, quòd nisi maturè propulsa, vires acquirere ac gravius fiet.

Partes.] Hæc vox dicitur Grammaticis à pari ductu laterū & aspectu partiū in ædificio sive tetragono, sive hexagono.

Proximus.] Distinximus hæc vocem à *secundū* Od. 12. l. 1. *accessione spatii interjecti.* quo modo accipitur in Bruto: *duobus igitur summis, Crasso et Antonio, Philippus proximus accedebat, sed in quo intervallo tamen proximus.* Hoc sensu domus vicini ardens non facile creabit periculum tecto vicini alterius sic intermisso: undè putatalem spatii intermissione hic regendā more Cic. l. 2. epist. ad Attic. C. *Arrius proximus est vicinus, mo ille quidē iam conubernalis.*

Tua navis.] Idū amicitia integra stat inter te & Augustū

Hoc age.] Hæc cohortandi formula ad attentionem, ejuſdemque orgo declarata fuit Sat. 3. l. 2. ubi hic versus unā fuit citatus.

Hilarem.] Hujus quoq; vocis origo pateſiet in Gram. in Epist. 2. l. sub finem De ratione quoque vocis *gnarus* fuit Epist. 1. l. ad verū. *gnariter agendi.*

Potores bibuli. Pro bibaces, vel pro illo Saty. 8. l. 8. *acres potores,* qui Odys. 6. dicitur *πρὸς τὴν ἀρχὴν, bibere cū magno sumis,* ut notatum fuit Epist. 2. hujus adversum: *fruges consumere nati.* Ne putes autem casum re Falerni regi à *bibuli,* sed à *potores* Epist. tamen 14. absolute dixit,

Quem bibulum liquidi medea de luce Falerni

55 nisi velis hic intelligi *Potorem.* Præterea quidam hic malunt *τὸ bibuli* cōvenire cū Falerni, quòd ed sic dici volunt quia sitim non levat sed auget, & ob id Od. 27. l. 1, dictum fuit *severum Falernum,* ut aliàs forte & austerum.

Vapores.] Qui ab immodica illius vini potione exhalantes in cerebrum feruntur, ibiq; tumultuosa gignunt somnia.

Deme.] Id est præbete hilarem ac latum, exporrige frontem severitatemque vultus & tristitiam exue. Dicitur autem Felto supercilium, quòd supra cilium fit, i. supra folliculum & integumentum oculi, quòd etiam Latine dicitur palpebra, *καλυμμα,* pellis oculos regens utrinque & Græcè *τὸ βλέφαρον* tanquam diceret *τὸ φασὶ τὸ βλέποντο,* id est vestem aspicientis, id est, oculi, qui clauditur utroq; cilio adducto inter somnum & offendicula, sed inter vigilias cilia frequèter cilluntur, id est moventur, unde vocantur

vocantur. Altera vocis Græcæ redditur ratio, ut etiam dici videatur τὸ βλέφαρον ἢ τὸ ἐν τῷ βλέπειν αἰσθητικὸν ὅτι αἰσθητικὸν βλέφαρον ἢ μὲν βλέπειν. i. quod in adscripiendo supercilia tollantur: quia his sublati adspicimus. Pili autem adnascentes ciliorum oris vocantur βλεφαρίδες, pro quibus etiam palpebra sumitur. Habes rationem hujus vocis Latinæ, quam Græci τὴν ὄρον interpretantur, & partem fronti definiunt pilis supra utrumque oculum contextam. In qua Plinius libro undecimo capite trigesimo septimo sedem esse superbiæ & fastus, nutus & renutus: *Supercilia, a τ, hominis est pariter est alterne mobilia, & in eis pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant fastus. Superbia alibi conceptaculum, sed hic sedem habet. in corde nascitur huc subit, hic pendet.* undè passim reperitur apud Homerum ὄρον ὄρον, *supercilium annuere*, & apud alios νεβλή ὄρον nubecula *superciliorum*, καὶ ὄρον ὄρον adducere præ castitia *supercilia* & contrahere, τὸ ὄρον ἐπαίρον καὶ ἐνασκῆν καὶ αἰατίνων. eadem tollere & elevare ad singulos vocis conatus, ut loquitur Quintilianus. ut autem supercilium montis Livius, sic etiam Græci dicunt ὄρον ὄρον, πῦρ ἐξ ὄρον προπικῶν. ὄρον ὄρον ἢ τένεδος λέγουσιν οὐκ ἔστι ποτὲ τὸ τένεδος ὄρον ὄρον. i. *albis supercilis prædæ vocata est tenedus insula per tropum*: quemadmodum notavimus in Rhetoricis Odes. i. lib. i. ad verba, nunc ad aqua lene caput sacra, omnis latinis, sicut ex Eustathio docuimus.

Obscuri speciem.] Modestus præ se fert similitudinem hominis celantis cogitata mentis, quem Græci vocant κρυφῆραν, id est, ὄρον, παρῆρον, *dolosam & vasum.*

Acerbi.] I. immitis & inhumani.

Inter cuncta.] Quia doctrina, cum ad res omnes plurimum, tū vel maxime valet ad amicitia cōiliandam ac tñe endā hortatur Lollū ad studiū literarū, & præfertim Philolophiæ moralis Hoc autē *leges inter cuncta Doctos* videtur sine tropo, quē interpretes sequuntur, sigillatim de Stoicis intelligentes, posse explicari, ut Poeta dicatur monere deligendos esse doctissimos quosque ad doctrinam vitæ & morum percipiendam: non tamen improbd alteram interpretationem.

Traducere.] Id est, in summa tranquillitate animi vivere, pro quo Virg. dicit 4. Georg.

Asper agitant magnis sub legibus ævum.

Agiter vexetq.] Pro his Plaut. dicit, cupiditate differri, exanimari, distrahi, cruciari.

Virtutem.] Repete à communi & supple an, *percontabere, an doctrinā parat virtutem.* Hanc autem quæstionē agita vimus olim utramque in partem contrariis orationibus, neque satis magnam vim inesse in doctrina neque in natura ad virtutis adeptionem ostendimus: sed opus esse utrique ad eam parandam afflatus divini accessione ex Socrate Platonis docuimus.

Quid minus.] Quidam agnoscunt hinc τὴν μείωσιν ubi minus dicitur, quàm sit intelligendum, pro, eximat, abigat, pellat, ut ipse loquitur sæpè: sed malo interpretari, sedet & componat curas.

Quid reddat.] Ut inde discas melius tibi prospicere, & perturbationes fugere, utrum ex ambitione, an ex avaritia: è privatione vitæ genere & à publicis negotiis longè remoto, an contra.

Tranquillet.] Hoc verbo utitur Cic. l. de Fin. *Semper aliquid, quod dum visus atq; natura tranquillat animum,* id est, repressis cupiditatibus curisque abactis, efficiat illum tranquillum, lenem & quietum: huic opponitur perturbare.

Lucellum.] Ἰπποκρεσσικόν est à lucro, parvum lucrum.

Fallentia vitæ.] Interpretatio est verbi Græci, λῆξι βλαστῶν, de quo Epist. proximè antecedenti. De hac vitæ fallacia sunt quidem Christianis crebræ tam in veteris quàm

in novo fœdere cohortationes, quæ non desunt etiam cunctis mortalibus in auctoribus prophanis Cic. i. Tusc. *At natura dedit usuram vitæ, tanquam pecunia, nullā præstiturā die.* Lucr. item l. 3.

Vitæq; mancipio nulli datur, omnibus usu.

Arnob. l. 2. *Quam si sentiunt anima, & tactui ejus atq; incursionibus cedunt, usui & fructu illis est vita non mancipio tradita.*

10 *Digentia.*] Amniculus fuit in agro Sabino, cujus meminimus supra Epist. 16. hujus libri, & qui alluit pagum Mandelam in Sabinis.

Præcari.] Pro optare, ut Græcum etiam ἄχρησται.

15 *Mibi vivam.*] Pro, meo arbitrio ætatem degam alienæ libidini minimè serviens. Puto hinc τὸ *superesse* non accipiendum esse, ut Sat. 6.

Multaq; de magna superessent secula mensæ & epist. 6. l. 1.

Et vitis domus est, ubi non est multa supersunt.

20 pro supra necessarium modum esse, ut superfluere, sed ut illud ex Ennii 3. Annalium:

Inde sibi memorat unum super esse laborem:

id est, reliquum esse & restare, sicut Agellius explicat l. 1.

25 *æquum mi animum.*] I. animi moderationem & æquitatem præsentibus contentam mihi conabor per me comparare.

Explicatio Rhetorica.

30 **S**umtum est à corporibus diversè-coloratis ad animi mobilitatem.

b Quia variè cadit eadem vox, polyptoton efficit.

35 **c** Superiori loquutione *infido scurra* facile adducor, ut in his verbis. vitium, asperitas, libertas, & virtus agnoscant allegoriam è continuatis metonymiis, ubi ex adjunctis significantur subiecta, id est, amicus asper, liber, ingenuus & probus. Quemadmodum enim infidus scurra & assentator peccat in amicitia ἰπερολοκῶν, sic morosus & asper ἰλλεπῆκῶν, qui tamen se magnificè jactat de quadam probitate & ingenuitate. Itaque inter scurræ & assentatoris, inter morosum & asperum interjicitur verus amicus. Quod si Poeta dixisset ante, pro, *amicus distabit ab infido scurra*, amicitia distabit ab infida scurrilitate & assentatione; recta oppositio horum extremorum fieret cum his, asperitate & morositate. Nunc verò, ut Poeta est loquutus, opponit personas rebus adjunctis non rectè oppositione, idcirco personæ inter se opponerentur, visa est mihi hæ tropi continuatio notanda.

d Metonymia subiecti pro ipsis accumbentibus in imo.

e Metonymia est effecti pro causa, ut sit, observat annuentem divitem cum metu, ne id faciat à se tardius animadversum.

f Metaphora est à corporibus ad sonos vocis infusos in aures ac receptos: quæ translatio longè diversa videtur ab ea Rhetorica, quæ docet verba cadere numerosè in clausulis sententiarum, undè dicuntur illa ὁμοιοπῶτα, *similiter cadentia.*

g Sumtum est fortassis à pastoribus de levissimis gregis sui particulis, ut sunt flocculi. alter cantibus ad vanitatem hominis notandam, sicut *armatus* propugnare, à beligerantibus, quorum alter oppugnat, alter propugnat, & resistit oppugnanti.

h A canibus quoq; hoc translaturum est ad importunam hominis garrulitatem notandam.

i Meton. est causæ pro amore à Venere ingenerato. Præterea in *quem* quinquies iterato in principis membrorum est epanaphora.

¶ Duplex est tropus, prior metonymia subjecti pro adjuncta cupiditate potentioris amici, quæ occupatur in aucupandis inanibus iumusculis elegantia vestitus. Alter est metaphora à prædis sensu & motu ad eorundem expertia. Hoc Galli sine tropis interpretantur: *ils habille & se parfume plus sumt uefement, que ses biens ne portent pour la conuoitise d'une vaine gloire.*

1 Synecdoch. est generis. Vires enim communiter attinent ad corpus & animum fortunarum & diuitiarum fevestire.

m Sunt hæc etiam translata à corporibus ad summam pecuniæ cupiditatem indicandam, quæ incendit animos avarorum.

n Synecdoch. est altera finiti pro infinito, pro eo, quod dixeris: Dives amicus est multò vitiosior inferiori amico.

o Protopopœia est potentioris amici inferiorem admonentis.

p Metaph. est à corpore sano ad prudentiam comitis arguendam.

q Metaph. quoque est ab agricolis, qui cum fœnore greges majores pascunt. pro iem majorem faciet, augebit, amplificabit aliena pecunia fœnore conducta.

r Metaph. est ab ignobili & mercenaria gente ad statum hominis miserum notandum.

s Periphrasis agalonis, cujus vocis etymum repetatur è Sat. 8. lib. 2.

t Sumtum est à reis, è quibus vi tormentorum & quaestionum confessio criminis exprimitur. Ita vinolentia βασιλις πινυλιουμοσ εστι, *isavis est quedam animo questio* 3 cujusvi opera & arcana animi recluduntur: unde precatus est Od. 8. l. 1.

*Nec variis sacra obfusa frondibus
Sub diuum rapiam.*

u Sumtum est à fugitivis, qui ab assequentibus corripiuntur, quomodo sumit Suet. in Calig: *Deserto repente conuulsiocum equitatu insequutus, veluti profugos ac reprehensos in catenis reduxit, in hoc quoq; mimo prater modum intemperans.* Ita Plaut. in Pseud., *assequere & reprehende hominem*: quam quidem significandi proprietatem nusquam in hoc Poeta reperias, sed passim translationem pro coarguere & increpare.

x Metaph. est ab agricolis, qui plantas & taleolas deserunt & in serobem defigunt, id est, in terram ad illas depangendas & conferendas effosam, ut Columella l. 3. *Atqui vetere semento panguntur, tardius adol. scunt.* Sic Varro l. 1. de re Rust. quod Virgilius quarto Georgicâ expressit figendi verbo:

— ipse teraces

Figat humo plantas & amicos irriget imbræ.

Eadem est translatio in Epist. ad Pisones:

— Ego mira poemata pango:

i scribo & facio. Eodem tropo utitur Cic. l. 18. ad Famil. Tironem Epistolâ decimâ octava, *an pangis aliquid Sophocleum?* Similis est metaphora in illo versu Apuleij in Menandro, *Thyrsumq; pangant hortulo in cupidinis*: sed ad rē voluptariam & obscenam accommodata undè Festus & Probus putant proprie transferri ad Poetica: sed hæc Cic. ad Attic. Epist. 6. l. 2. indicant ad solutam orationem etiam accommodari. *Itaque ἀνεκδοτα* nondum edita & vulgata à nobis quæ tibi uni legamus, *Th. opompingo genere, aut etiam asperiore multò pangantur.* Ita Græci τὸ πηγυδα usurpant, unde fluxisse Latinum hoc omnibus liquet sicut paulò antè in hac ipsa epist. attigimus, Ita Euripides dicit τὸ ἰόνον πηγυδα i. *lusingandum pangi*, hoc est, figi, firmari & stabiliri: sed tropus est apertior in Pindaro ad initium odes, σ. ολυμπ.

— οὐδ' ὅτε δαιμόνιον μέγιστον

ἀέζουεν' i.

Velut quum p. crans domum & mirò spectabilem conungemus.

Sed in tota propositione odes versibus. 5. allegoria comprehensa est è multis vocibus a superbo & diffidio translatis ad elegantiam hymniam Pindaro componendi in gratiam Agelæ indicandam: neq; possum ego his assentiri, qui notant in verbo πηγυδα esse ἰσχυρῶς τὸ ἀξιοπ. quod proprie hoc dici videatur ipsis ἐπι τῶν τυτῶν & ἀξιοπῆς τῶν ἐύλων de plantis & compage lignorum, quum ipse videam poetas & oratores illo eleganter, nec illibenter usos,

y Sumtum est ab his, quæ vi ac impressione præfacta huc atque illuc sua frustra disijciunt, ut ænea vasa 3. Georg. dicuntur frigoris vi dissilire:

Aeræq; dissilunt vulgò, vestè que rigescunt.

simili tropo dixit Epod. 17.

Caputq; Marsâ dissilire neniâ

1 5 pro, mentes depravari, ubi propria verbi notio posita fuit. eodem verbo usus est Seneca lib. 1. cap. de clementia sed tropo continuato, loquens de justo Imperio & legitimo populi obsequio *Iandem, inquit, ab isto periculo aberrit hic populus, quamdiu sciet ferre frenos: si quando aberruperit, vel aliquo casu discussos reponi sibi passus non erit, hæc unitas est hic maximi Imperii cõtextus in parte multas dissiliet: Idèq; urbi dominandi finis erit, qui parenda fuerit.*

z Similis fuit tropus Ode 19. l. 3.

2 5 *Cur pendet tacita fistula cum lyra?*

pro Amphio desit pulsare lyram, quòd tali pulsu sentiret se fratri Zetho displicere.

aa Metonymia est adjuncti pro sene Camœna, tristi molesta, difficili & operosa, ut sit hæc sententia: *leva te sollicito tadio studij Musici, ac te jucunditati da humanioribus Camœnis.* Simili tropo utitur Terentius in Eunuch. Act. 1. Scen. 3. v. 10. *ut illum Diu Deaq; senium perdant, qui me hodie remoratus est.* Simili quoq; Cic. pro Mil. *tota civitas senio confecta est.*

bb Epanaph. est initio incisorum.

cc Metaphora est à choris saltantium, undè defleximus coronam Od. 7. l. 1. ad conventum hominum, velut in orbem coactum indicandum & hoc significatu Cicero pro Flacco geminat coronam & turbam.

40 dd Synecdoch. generis pro exercitationibus & pugnis ludicris, quæ in campo Martio à juvenibus committebantur.

ee Allegoria est è metaphoris ab arena gladiatorum, qui salutem & favorem spectatorum è compressu, sed ex ejusdem conversatione odium & interitum perspiciebant, & juvenalis Sat. 3.

— Et verso pollice vulgi

Quemlibet occidunt populariter.

50 Porphyronitamen τὸ pollice videtur synecdochicòs dictum pro manu.

ff Epistrophe est in similitudine soni ad clausulas sententiarum, quali leges pronunciantur è Cicerone: est præterea in videro translatio a corporis sensu ad mentis aciem, quâ prospicimus & consideramus, quid sit de quoque viro sentiendum & aliis spondendum, quomodo Cic. transtulit Epist. 2. l. 7 ad Fam. Marium, *sed eo vidisti multum, quod præfingisti, quò ne pluri emorem, pro, tecum animo prospexisti & considerasti.* Hic etiam tropus fuit in 1. Epist. notatus.

gg Metaphora nota ad celeritatem verborum indicandam, qualis est in descriptione famæ Aen. 4.

hh Allegoria est metaphorica ab esculētis & poculentis acerbis, quale dicitur allium esse Epodis tertiis, quæ suâ acrimoniâ torrent viscera utentium ad vulnera amoris indicanda, quibus inflammatur animus, undè jecur ulcerosum dixit Ode. 25. l. 1.

ii Synec. est membri pro integra domo amici.

kk Allegoria est altera ex simili tropo ab incendio vicinæ domus, ut significet maculas & dedecus inferioris amici manere conspectiora, nisi quàm primum eluantur.

ll Metaph.

ll Metaph. est ab agricolis, quorum est proprie cultus agri & fundi, quemadmodum loquitur Cic. in lege Agrar. nihil fert ager, nihil colitur a magno labore questum, ut demonstret curaturam & observantiam superioris amici perdifficilem esse. Vix alibi, nisi hic & i. Epist. hujus reperias hanc vocem *culturam* extra propriam significationem.

mm Alia est insignis allegoria a nautis qui nihil non, dum sunt in alto, curant & cogitant, ut commodam, tutam & secundam navigationem conficiant. Ita Lollius moneatur, ut omni ratione, cura, vigiliis, cogitatione incumbat in observantiam potentioris amici. Augusti ne animum hujus tentiat asperitate sua mutari, & a se alienari.

nn Brevis est procatlepsis ad diluendum Lollio obiectum.

oo Metaph. est a caelo nubibus obducto, quod est corporibus grave & molestum. Simili quoque tropo Graeci usurpant τὸν ὄρα καὶ πῶν νεφέλων, nubem & nebulam. Euripides in Hippo. ubi de Phaedra valde animo conturbata loquitur, οὐρανὸν ὄρα καὶ πῶν νεφέλων, *tristis nubes super cultorum angetur*, id est, gravior fit maestas. Sic Iliad. s. initio de Achille ob mortem Patrocli sese afflictante:

τὸν δ' ἄρα νεφέλην ἐκάλυψε μέλαινα.

Illum vero doleris nebula obduxit opaca. i. Valde obscurus est maestas apparuit illi vultus vel magnitudo doloris eum constrinxit molestè. Ita Cic. in Pison. dixit: *neque tam fuit timidus, ut frontis, tuae nubeculam aut collega tui contaminatum spiritum pertimescerem*. Dicitur etiam sine nube & nubecula ponere supercilium, & matrona severi supercilij, pro exuere fastum & superbiam ponere, & matrona

severa. sed tunc metonymia est subiecti pro adjunctis affectibus illis.

pp Metou caussa pro cupiditate. Jam in *inops* contrarius est ejusdem tropi modus, quo efficiens significatur ex effectu, quia cupiditas facit avaros semper egentes.

qq Anaphora est.

rr *Paret & donet* similiter sonant in clausulis membrorum διὰ τὴν ἐπιτροχὴν.

ss Enaphora est initio membrorum.

tt Metaph. est a sedatione tempestatis marinae, unde saepe mare, flumen, tempus, caelum tranquillum pro placido, quieto, sereno sicut annotatum fuit in Rhetor. Od. 5. lib. i. è Donato in Terent. Sic Graeci θάλασσα γαλιωῶσα, γαλιωῶσα πῶμα, & Plutar. in Cael. γαλιωῶστος τὸ πρὸς πῶμα sedans rheuma decidens, item γαλιωῶν πῶμα, & metaphoricè δὲ λέμεν γαλιωῶν καὶ διαγαλιωῶν πρὸς ὄρα, *serenare vultum*.

uu Alleg. est a viatoribus, qui saepe clam ingrediuntur viam paucis cognitam, ut fallant latrones, & tunc perveniant, quod animus petebat, ad significandum occultum genus vitae, privatum & paucis notum, ideoque ab omni injuria magis liberum.

xx Metaph. est a navi agitata tempestate, pro ne incerta spe futuri successus commovear. Simili tropo usus est Sat. 7. lib. pars multa natat. Ita Tacitus l. 18. dicit, *fidem fluctare* pro labascere & variari. Itaq; Herodotus ἐπιπλοῦν φρενῶν καὶ ἐν τῷ νόῳ: *essente alienata & inconstanti*.

yy Sipro haec legis sed satis, erit quaedam epanorthosis, correctio tot votorum, tanquam diceret: quid multa? precibus ac votis a Jove peto vitam & opes.

zz Anaphora est.

EPISTOLA XIX. AD C. CILNIUM MAECENATEM

Theticum.

Docet, quantum ab alijs distet genere imitandi Poetas.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec a vivere carmina possunt,

Quae scribuntur aequae potioribus: ut male sanos
Ascripsit Liber Satyris Faunisque Poetas:

Vina ferè dulces oluerunt manè Camænae:

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

Profuit dicenda. Forum puteasque Libonis

Mandabo siccis: adimam cantare severis.

Hoc simul edixit non cessare Poetae,

Nocturno certare mero: putere diurno.

Quid? si quis vultu torvo ferus & pede nudo

Exiguaq; toga simul et textore Catonem,

Virtutemne representet morisque Catonis?

Rupit Hyarbitam Timagenis amula lingua,

Dum studet urbanus tenditque disertus haberi

Decipit exemplar vitii imitabile. Quod si

Pallerem casu, biberent ex sanguine cuminum,

Imitatores, servum pecus, ut mihi saepe

Bilem saepe jocum vestri movere tumultus!

Liber a per vacuum posui vestigia Princeps:

Non aliena me oppressi pede: qui sibi fidet

Dux reget ex amen. Parios ego primos & jambos

Ostendi Latio, numeros animosque sequutus

Archilochi non res & agentia verba Lycambæ.

Ac, ne me solis idè brevioribus ornes,

Quod timui mutare modos & carminis artem:

Temperat Archilochi Musam pede mascula Sap-

Teperat Alcæus, sed rebus & ordine dispar. (pho.

7. Nec socerum querit, quæ versibus oblinat atris

Nec sponsa laqueum & famoso carmine necit,

Hunc ego non alio dictum prius ore Latinis

Vulgavi fidicen: juvat immemorata ferentem

Ingenus oculisque legi, manibusque teneri.

Scire velis, me a cur ingratus opuscula lector

Laudet, amètg, domi: premat extra blimè iniquus

Non ego ventosæ plebis suffragia venor

Impensis canarum, & trita munere vestis.

Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor,

Grammaticas ambire tribus & pulpita dignor.

Hinc illa lacryma. Spisindigna theatris

Scripta pudet recitare, & nugis addere gpondus:

Si dixi, rides, ait: Jovis auribus ista

Servas. Fidis enim manare poetica mella

Tesolum: tibi pulcer. 12. Adhæc ego naribus uti

Formido: luctantis acuto ne fecer ungui:

Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.

Ludus enim genuit tepidum certamen & iram:

Iratrucis inimicitias & funebre bellum.

Ana-